

Science has created a concept for the development of English in universities]. Kyiv.

7. Natalia Latyhina, Alla Latyhina. (2018). *Dystantsiine navchannia i formy vzaiemodii u systemi «vykladach-student»*. [Distance learning and forms of interaction in the system «teacher-student»]. Kyiv.

8. Serhii Hakhovych, Tetiana Savchenko. (2018). *Realizatsiia dystantsiinoho navchannia na osnovi prohranno seredovyscha MOODLE*. [Implementation of distance learning based on the MOODLE software environment]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЕРНЬОНКОВ Ярослав Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центрального державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: процеси індивідуалізації підготовки майбутніх учителів іноземних мов; методи навчання іноземних мов на нелінгвістичних факультетах; формування майбутніх учителів іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHERNIONKOV Yaroslav Olexandrovych – Ph.D, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Linguodidactics and Foreign Languages Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: processes of individualization of training future teachers of foreign languages; methods of teaching foreign languages at the non-linguistic faculties; formation of future teachers of foreign languages.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2021 р.

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-199-175-180

ЩЕРБИНА Світлана Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2729-4267>

e-mail: 2108sveta64@gmail.com

ГОЛОВКО Ірина Олексіївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6690-4043>

email: irinagolovko873@gmail.com

ГАВРИЛЕНКО Ольга Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4653-8183>

e-mail: olga_kr@i.ua

НАВЧАННЯ ІНТЕРАКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В останні роки відбулися значні зміни в системі викладання іноземних мов, зокрема англійської, але рівень володіння нею значної частини випускників ЗВО поки що не відповідає вимогам, які ставляться до спеціаліста. Зокрема, це зумовлено недостатньою ефективністю всього навчального процесу вивчення іноземної мови, що спричинено неналежною розробленістю теоретико-методологічних аспектів проблеми організації процесу викладання іноземної мови у ЗВО.

На сучасному етапі одним із головних напрямків підвищення ефективності у вивченні іноземної мови є усунення або зменшення впливу певних проблем і протиріч, що спостерігається у практиці викладання іноземної мови. До актуальних проблем

сучасного навчання іноземних мов відноситься комплекс об'єктивних і суб'єктивних причин, серед яких: застарілі форми роботи з тими, хто навчається (фронтальна організація роботи, авторитарний стиль спілкування суб'єктів навчального процесу, недостатній підхід до формування саме комунікативної компетенції).

Сучасний стан теорії навчання іноземних мов вимагає подальшої розробки концепції комунікативного навчання. Воно представляє собою викладання, яке організовано на основі завдань комунікативного характеру. Комунікативно-орієнтоване навчання має на меті навчити іншомовній комунікації, використовувати для цього всі необхідні завдання і прийоми.

Особливості комунікативного підходу до навчання іноземних мов найбільш чітко відтворюються в положеннях, що

відображають суттєві закономірності навчальної діяльності, слугують напрямками для побудови теорії навчання, основою для розробки відповідного методу і орієнтиром для належної організації навчальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання організації та інтенсифікації навчального процесу знаходилися у центрі уваги таких науковців, як А. М. Алексюк, М. О. Данилов, А. Г. Зинкевич, І. Я. Лернер, В. О. Онищук, В. І. Паламарчук, Г. В. Рогова та ін. Однак, переважно означені проблеми розглядалися стосовно окремих форм та методів організації та інтенсифікації навчального процесу.

Впровадження нових інформаційних технологій і науково-методичних досягнень у навчальний процес актуалізує проблему переосмислення функцій традиційних форм та занять, а також розробки нових, ефективніших видів та їх інтеграції. Цій проблемі присвячені праці Т. М. Алексєнко, Н. М. Савельєвої, Т. І. Франчук, В. М. Хрипун та ін.

Вченими опубліковано дослідження, в яких порушено методологічні і теоретичні питання організації навчального процесу з іноземної мови. Вивчення робіт цих вчених показало, що підвищення ефективності оволодіння іноземною мовою залежить від низки факторів: специфіки навчального предмета (І. О. Зимняя, Л. В. Щерба), сучасних підходів до побудови всього навчального процесу вивчення іноземної мови, (С. Ю. Ніколаєва, Л. С. Панова, Ю. І. Пасов). Одним із важливих аспектів інтенсифікації навчання іноземних мов вчені виділяють комунікативний підхід та формування мовленнєвої компетенції (Л. Л. Федорова, С. В. Козак, Є. В. Ключев). Комунікативну компетенцію як головну рису спілкування іноземною мовою розглядали В. В. Калюжная, Г. В. Кольшанский, засобом розширення комунікативних можливостей приділили увагу в своїх дослідженнях Г. І. Іткіс, З. Л. Шубін, І. М. Клободева.

Мета статті – визначити та обґрунтувати основні засоби інтенсифікації навчальної діяльності студентів в процесі формування комунікативної компетенції на заняттях з англійської мови у ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найважливіших принципів для створення системи викладання іноземної мови у закладах вищої освіти є принцип комунікативності в навчальній діяльності [4, с. 51], який передбачає побудову процесу навчання іноземної мови як моделі процесу реальної комунікації. Основна мета цього принципу – формування іншомовної комунікативної компетенції. Навчати студентів

говорінню з якоїсь теми можна тільки шляхом створення комунікативних ситуацій, які б спонукали студентів до діалогічних висловлень із заданим предметним змістом. До завдань навчання інтеракції входить оволодіння вмінням адекватно ситуації відповідати на репліку співрозмовника і спонукати його своїми репліками до початку або продовження розмови.

Поняття «комунікативна компетенція» вперше введене і обґрунтовано Д. Хаймзом, вживається у значенні знань, що забезпечують індивідові можливість здійснення функціонально спрямованого мовленнєвого спілкування. «Комунікативна компетенція, порівняно з лінгвістичною компетенцією (знання, норми правил й форм мови), полягає по-перше у тому, що об'єднує знання семантичного потенціалу мовних форм зі здатністю конструювати значення у контексті ситуації спілкування, а по-друге, – у функціональному характері, під яким розуміють здатність індивіда адаптувати вихідне значення мовних структур для сприйняття інформації та організації процесу мовлення із урахуванням фактору співрозмовника й контексту ситуації іншомовного спілкування» [8, с. 22]. Таке важливе «новоутворення їхньої особистості, як іншомовна комунікативна компетенція, забезпечує повноцінну реалізацію комунікативних намірів, мовних операцій та мовленнєвих дій шляхом адекватного й раціонального використання засобів іноземної мови і врахування конкретики ситуацій спілкування» [3, с. 4].

Комунікативна мовленнєва компетенція того, хто вивчає мову, реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприймання (рецепція), усна та письмова мова (продукція), взаємодія (інтеракція) та перекладацька діяльність (медіація). На такій класифікації наголошують «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти Ради Європи» [2, с. 14]. Не зменшуючи ролі рецепції та продукції як самостійного виду діяльності, ми не можемо не виділити такий найважливіший вид як інтерактивна діяльність. Інтеракція – це усний та/або писемний обмін думками засобами мови, мовлення та мислення. «Очевидним є те, що рецепція і продукція є первинними, оскільки обидва необхідні для інтеракції» [2, с. 14]. Розглянемо усну взаємодію, яка може відбуватися, коли співрозмовники знаходяться поруч один одного (face-to-face interaction), або розмовляють по телефону. Спілкування /інтеракція/, діалогічне мовлення слід розглядати як комунікативний акт, де відбувається майже одночасно (наприклад, коли одна людина перебиває іншу)

або з невеликим розривом у часі рецепція і продукція учасником діалогу. Таким чином, навчання інтеракції передбачає більше, ніж навчання отримувати та продукувати висловлення. Для успішного навчання діалогічного мовлення треба створювати специфічні умови, наближені до умов іншомовного середовища, де природньо відбувається задоволення комунікативних потреб в особистісній, професійній, публічній та освітній сферах. Такі умови можуть бути створені за допомогою технологій комунікативного навчання, які створюють атмосферу спілкування на заняттях іноземної мови.

Комунікативний підхід передбачає таку організацію навчально-пізнавальної діяльності, за якої ті, хто навчається, є постійно залученими до спілкування іноземною мовою, на відміну від інших методів (граматико-перекладний, аудіо-лінгвальний, аудіо-візуальний, свідомо-змістовний та інші), що сприяє формуванню навичок іншомовного спілкування та розвитку комунікативних здібностей, а врешті решт, і комунікативної компетенції. Комунікативна методологія базується на принципі комплексного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, мовлення та письма) в умовах вирішення комунікативних завдань в учбових мовленнєвих ситуаціях, які ускладнюються з року в рік з накопиченням мовленнєвих алгоритмів, та з урахуванням цілей та завдань навчання іноземної мови. За словами визнаного методиста В. Л. Скалкіна «речевая ситуація – функціональна ячейка устноюязычного общения. Поэтому программа обучения должна строиться как последовательная серия типичных коммуникативных ситуаций (ТКС)... Моделирование ситуаций как принцип обучения диалогической речи – это не только процесс разработки системы и отбора языково-речевого материала, но и построение системы упражнений и методика проведения уроков» [6, с. 32].

Не можна не погодитися, що всі види мовленнєвої діяльності важливі і потребують уваги і послідовного наполегливого розвитку навичок і компетенцій, але постає питання, як встигнути у рамках відведеного на дисципліну «Іноземна мова» часу у немовному ЗВО сформувати всі необхідні компетенції і випустити спеціаліста з рівнем, достатнім для здійснення професійного спілкування, або навіть здатного скласти авторитетні міжнародні тести, такі як TOEFL, IELTS та інші? Відповідь – шукати можливості інтенсифікувати процес вивчення іноземної мови шляхом активізації ресурсів та резервів особистості тих, хто навчається, наполегливо працювати над

підвищенням мотивації у навчанні, правильно розподіляти види роботи на заняттях в аудиторії та в режимі самостійної роботи. Треба усвідомлювати, що головне навантаження у розвитку усного мовлення, як монологічного, так і діалогічного, лягає на аудиторні заняття, письмо і більша частина об'єму читання повинно виконуватися в режимі поза аудиторної самостійної роботи. Студенти з достатнім рівнем мотивації успішно слухають аудіо-записи та дивляться аудіо фільми вдома, розвиваючи навички аудіювання. Доцільно періодично проводити контроль письма, читання та аудіювання, користуючись визнаними методами тестування, такими як методи «multiple-choice», «gap-filling» та трансформації, які потребують менше часу, ніж завдання на переклад, письмові переклади та деякі інші.

Повертаючись до питання достатньої усної інтерактивної практики, зазначимо, що це потребує дуже багато зусиль і часу на занятті. Інтенсифікувати цю роботу можна за рахунок парної та групової роботи, коли працюють всі пари або декілька груп. Зрозуміло, що це в декілька разів збільшить час для розмовної практики кожного без винятка студента і активізує навіть дуже пасивного студента. Парна та групова робота буде успішніше, якщо створити всі необхідні для цього психологічні та дидактичні умови. Головні з них, на наш погляд, – це цікава мотивуюча ситуація і відчуття психологічного комфорту. Існують описані прийоми формування пар і груп, але в студентській аудиторії не завжди зручно рухатися під час заняття. Тому сама обстановка, коли студенти сидять по двоє, зазвичай з тим, з ким їм хочеться, вже буває достатньо, щоб організувати парну роботу; передня парта може повертатися назад і утворити групу з чотирьох чоловік. В режимі парної і групової роботи можна проводити всі види вправ з формування навичок діалогічного мовлення та підготовку до дискусії та рольової гри як останнього, підсумкового етапу вивчення тієї чи іншої теми. Наведемо комплекс вправ на розвиток діалогічного мовлення [3, с. 65]:

Серія 1: Аспектно-тренувальні (підготовчі вправи): відображальні, підстановчі, трансформаційні, конструктивні.

Серія 2: Вправи для розвитку вмінь реплікування: питально-відповідні, реплікові, умовна бесіда, доповнюючі ситуації.

Серія 3: Вправи в комунікативному діалогізуванні: тематична полідіалогічна бесіда, запитання учнів, прес-конференція, учбово-мовленнєві ситуації, дискусія, лінгвістичні ігри, рольові ігри.

Варто зазначити, що питома вага вправ серії 1 та 2 повинна припадати на початковий етап вивчення іноземної мови, при формуванні базових знань та навичок. Ідеально, коли до ЗВО приходять студенти, які вже володіють певним арсеналом засобів ведення мікродіалогів та невеличких бесід. Але реально доводиться займатися цим видом навчальної діяльності і в стінах ЗВО, тим паче, що студенти починають вивчати дисципліну «Іноземна мова професійного спрямування» і навчаються вести бесіди на професійні теми.

Також, слід зазначити, що одним із головних факторів, який визначає специфіку організації процесу навчання іншомовного говоріння, є вік того, кого навчають. Фактор віку має важливе значення в першу чергу тому, що в студентському віці навчання усних форм мовленнєвої діяльності відповідає високому рівню розвитку розумових здібностей студентів.

Організація процесу навчання, оптимізація його форм є одним із центральних об'єктів всебічного вивчення в психолого-педагогічній науці. Відповідно до пропозиції одного з головних дослідників проблем психології А. А. Вербицького [1, с. 120], можуть бути виділені такі тенденції, які характеризують загальну ситуацію навчання у ЗВО:

1) усвідомлення навчання у ЗВО як органічної складової частини системи безупинної освіти;

2) «індустріалізація» процесу навчання у ЗВО, тобто введення технічних засобів навчання, комп'ютеризація та алгоритмізація навчання;

3) перехід від переважно інформативних форм до активних методів і форм навчання з включенням елементів проблемності, наукового пошуку, широким використанням резервів самостійної роботи студентів;

4) стимуляція, розвиток, організація творчої, самостійної роботи студентів.

П'ята і шоста тенденції співвідносяться з організацією взаємодії «студент-викладач» і фіксують необхідність організації навчання як колективної, спільної діяльності студентів, де «акцент» переноситься на пізнавальну діяльність студента [1, с. 120]. Вчені-методисти пропонують різноманітні методичні принципи побудови системи навчання, що обумовлено тим або іншим підходом до навчальної стратегії навчання. О.Б. Тарнопольский [7, с. 125] особливу увагу приділяє тим принципам, які найважливіші для створення системи викладання, що відповідає двом основним напрямкам: інтенсифікації навчальної діяльності студентів і підвищенню її комунікативної спрямованості:

1) принцип комунікативності навчальної діяльності;

2) принцип раціонального сполучення тренувальної і творчої навчальної діяльності студентів;

3) принцип інтенсивності навчальної діяльності студентів на заняттях;

4) принцип диференційного і взаємозалежного навчання різноманітних видів мовленнєвої діяльності;

5) принцип раціонального розподілу навчальної діяльності (циклічності навчального процесу);

6) принцип сполучення особистої та колективної спрямованості навчальної діяльності.

Принцип комунікативності навчальної діяльності полягає в тому, що студентів навчають не мові як системі, а мовному спілкуванню за допомогою мови. Відповідно, викладання іноземної мови у немовних закладах вищої освіти спрямоване на формування мовленнєвих, а не мовних навичок і вмінь у наступних видах мовленнєвої діяльності – у читанні, говорінні, аудіюванні та письмі. Під диференціацією навчання цих видів мовленнєвої діяльності розуміють специфічний добір мовного матеріалу і створення окремої системи вправ для кожного з видів мовленнєвої діяльності. Необхідність диференціації видів мовленнєвої діяльності викликана розходженням деяких мовних засобів, уживаних в усних і письмових видах мовлення, а також особливостями процесів її сприйняття і породження.

У процесі навчання усного мовлення (говоріння та аудіювання) зусилля викладача повинні бути спрямовані, в першу чергу, на формування у студента навичок та вмінь усномовленнєвого спілкування. Вміння говоріння ґрунтується на роботі мовленнєвого механізму, який складається з дій оперування (порівняння, вибір, добір тощо), внутрішнього і зовнішнього оформлення висловлювань. Ці дії повинні бути доведені в процесі навчання до рівня навички. Саме вміння говоріння – це спроможність студента відповісти іншомовним мовленнєвим вчинком на мовні або немовні, внутрішні або зовнішні спонукання до мовлення. Така діяльність повинна відповідати ситуації спілкування, цілям і мотивам. Говоріння завжди відбувається в певній ситуації та породжується нею. [4, с. 147]. Отже, формування навичок і вмінь говоріння здійснюється на основі тематико-ситуативного підходу. В завдання навчання діалогічного мовлення входить оволодіння вмінням адекватно ситуації відповідати на репліки співрозмовника і спонукати його своїми репліками до початку або продовження

розмови. Основним показником сформованості вміння іншомовного говоріння є спроможність студента по-новому комбінувати мовні елементи, виходячи з вимог ситуації та цілей спілкування. Мовленнєві навички забезпечують автоматизоване оперування мовними одиницями в залежності від ситуації та цілей спілкування. Такі навички формуються в ході виконання вправ, які імітують параметри процесу спілкування. Це насамперед постановка перед студентом мовленнєвих завдань. Система відповідних вправ – умовно-мовленнєвих та мовленнєвих розроблена в методиці викладання. Так, умовно-мовленнєві вправи, запропоновані Ю. І. Пасовим [5, с. 86], базуються на тому, що студент, одержавши мовний стимул (репліка-стимул), повинен реагувати на нього, виходячи з мовного завдання, включеного в інструкцію («Погодитися з почутим», «Заперечити» тощо). Вправи будуються так, щоб студент змушений був реагувати певним чином, неминуче вживав потрібну лексику та граматичні конструкції. Отже, навчання інтеракції, говорінню, діалогічному мовленню – один із етапів формування комунікативної компетенції та інтенсифікації навчання іноземній мові.

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Таким чином, застосування визначених форм та засобів інтенсифікації навчання іноземних мов відіграють важливу роль у процесі формування комунікативної компетенції. Підкреслено значущість інтеракції та діалогічного мовлення, створення специфічних умов, наближених до умов іншомовного середовища, де природньо відбувається задоволення комунікаційних потреб в особистісній, професійній, публічній та освітній сферах. Такі умови можуть бути створені за допомогою різноманітних форм, засобів та технологій комунікативного навчання, які створюють атмосферу спілкування на заняттях з іноземної мови.

Дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування комунікативної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови. Так, подальшого вивчення та розробки потребують такі питання: психолого-педагогічні засади формування комунікативної компетенції та формування мотивації до комунікації іноземною мовою.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе. Контекстный подход. М. : Высшая школа, 1991. 187 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ: Ленвіт, 2003. 261 с.
3. Козак С. В. Формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців

морського флоту: Автореферат дис... канд. пед. наук. Одеса. 2016. 20 с.

4. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / Ніколаєва С. Ю. та ін. Київ: Ленвіт, 1999. 319 с.
5. Пасов Е. И. Основы обучения иностранным языкам: уч. пособие. М. : Рус.язык, 1977. 216 с.
6. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи. Київ: Радянська школа, 1989. 245 с.
7. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку на первом курсе технического вуза: уч. пособие. Київ: Вища школа, 1989. 312 с.
8. Hymes D. On Communicative Competence. Sociolinguistics. /ed. by V.Pride and J.Holmes. London: 1974. P. 14–31.

REFERENCES

1. Verbitskiy, A. A. (1991). *Aktivnoye obucheniye v vysshey shkole. Kontekstnyy podchod*. [Active training in higher education. Contextual approach]. Moscow.
2. *Zahal'noyevropeyski Rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vuvchennya, vykladannya, otsinyuvannya*. (20013). [Pan-European Recommendations on language education: study, teaching, assessment]. Kyiv.
3. Kozak, S. V. (2001). *Formuvannya inomovnoi komunikativnoi kompetentsiyi maybutnikh fakhivtsiv flotu*. [Formation of foreign language communicative competence of future specialists of the navy]. Odessa.
4. *Metodyka navchannya inozemnykh mov u serednikh navchal'nykh zakladakh*. (1982). [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. Kyiv.
5. Passov, Ye. I. (1977). *Osnovy obucheniya inostrannym uazykam*. [Fundamentals of teaching foreign languages]. Moscow.
6. Skalkin, V. L. (1989). *Obucheniye dialogicheskoy rechi*. [Teaching dialogical speech]. Kyiv.
7. Tarnopol'skiy, O. B. (1989). *Metodika obucheniya angliyskomu yazyku na pervom kurse technicheskogo vuza*. [Methodology of teaching English in the first year of a technical university]. Kyiv.
8. Hymes, D. (1974). *Pro komunikativnu kompetentnist*. [On Communicative competence]. London.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЩЕРБИНА Світлана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету.

Наукові інтереси: теорія та методика навчання іноземних мов.

ГОЛОВКО Ірина Олексіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра іноземних мов, Центральноукраїнського національного технічного університету

Наукові інтереси: професіоналізація навчання іноземній мові, іншомовна комунікативна компетенція, сучасні підходи до викладання іноземних мов в нелінгвістичних ЗВО.

ГАВРИЛЕНКО Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра іноземних мов, Центральноукраїнського національного технічного університету

Наукові інтереси: іншомовна комунікативна компетенція, інноваційні методи навчання, упровадження ІКТ у навчальний процес.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SHCHERBYNA Svitlana Volodymyrivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Foreign Languages of Central Ukrainian National Technical University.

Circle of scientific interests: theory and methodology of teaching foreign languages.**GOLOVKO Iryna Olexiyivna** – PhD in Pedagogy, Senior Lecturer, Chair of Foreign Languages, Central Ukrainian National Technical University*Circle of scientific interests:* professionalization of foreign language teaching, foreign language

communicative competence, appliance of innovative teaching methods at non-linguistic higher schools.

HAVRYLENKO Olga Mykolayivna – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Chair of Foreign Languages, Central Ukrainian National Technical University.*Circle of scientific interests:* foreign language communicative competence, innovative teaching methods, implication of IT in teaching practice.*Стаття надійшла до редакції 14.09.2021 р.*

УДК: 378.147.091.33:34(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-199-180-185

АРКУШИНА Юлія Віталіївна –

аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8157-1750>e-mail: julianna0295@gmail.com**ФОРМУВАННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ПРАВА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі суспільного життя у сфері вітчизняної освіти принципового значення набуває проблема розвитку у молоді здатності до міжкультурного спілкування. Процес навчання іноземних мов за своєю сутністю трактується як діалог культур, в якому важливу роль відіграє формування комунікативних навичок студентів у закладах вищої педагогічної освіти.

Володіння іноземною мовою дає можливість майбутньому спеціалісту ознайомитись із зарубіжним досвідом, дізнатися про досягнення в інших країнах, що відкриває шлях до самовдосконалення та розширює можливості професійного зросту. Іноземна мова являє собою ефективний засіб розвитку особистості як спеціаліста, який виступає носієм культури своєї країни, прикладом толерантного ставлення до інших народів та націй, а також виступає активним учасником дослідження у своїй професійній сфері діяльності з урахуванням світових досягнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематику соціолінгвістичної компетентності як складової професійної компетентності спеціаліста розглядали вітчизняні та зарубіжні **наукові персоналії**, як І. С. Богданова, Д. І. Іванова, Л. С. Кравчук, М. Д. Кучугурова, О. О. Лентьєв, Е. Ю. Рожина, Л. Л. Смірнова, С. І. Шандрук та багато інших.

Мета статті полягає в дослідженні теоретико-методологічної основи функціонування та реалізації соціолінгвістичної

компетентності у майбутніх фахівців юридичних спеціальностей в процесі навчання у закладах вищої педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. На кінці 60 – початку 70 рр. на заході, а в кінці 80–их років у вітчизняній літературі зароджується компетентнісний підхід в процесі освіти. На такому етапі розвитку педагогічної науки не існує конкретного та загальноприйнятого визначення «компетенція» та «компетентність», тому вони етимологічно пов'язані між собою, та поряд з ними можуть використовуватися синонімічні поняття «професіоналізм», «кваліфікація», «педагогічна культура», «педагогічна освіта».

Рада Європи визначає п'ять груп основних компетенцій:

1. Політичні та соціальні компетенції, пов'язані зі здатністю брати на себе відповідальність, вмінні приймати колективні рішення, врегульовувати конфлікти дипломатичним шляхом, сприяти систематичному та організованому функціонуванню та розвитку демократичних інститутів.

2. Компетенція, яка стосується життя в багатокультурному суспільстві. Для того, щоб запобігти виникненню та поширенню расизму, ксенофобії чи клімату нетерпимості, освіта має озброювати молодь міжкультурними компетенціями, такими як усвідомлення відмінностей між кожним, повагою один до одного, здатністю жити з людьми інших культур, мов та релігій.